

## Geybulla Hoca...

“Geybulla Muallim hardasan?

Ben buradayım, ya sen neredesen”

Hoca ile pazartesi sabahlarının rutin diyalogları hep böyle başlardı. Sonra bir çay molasıyla, günün ve haftanın planı yapılırdı. 15 yıllık bir dostluk ve ufuk turu, onun ani rahatsızlığı nüksedene, hatta o “dünyasını değiştirene” kadar hep böyle devam etti. O yüzden onun Ankara’dan geldiği pazartesi ve döndüğü perşembeler bu yüzden çok kıymetli idi bizim için.

Kızımın onu gördüğünde “dede!” diye karşılaması, onu aileden biri haline de getirivermişti. Hepimizin saygı duyduğu sevecen ve babacan bir kişilik. Binlerce km ötedeki ailesine, yurduna olan özlemin ve sevginin hasretlik sözleri ve anıları arasında geçen yıllar... Yük olmadan temas eder, varlığı ile sohbet ve muhabbetin kalbi olurdu. İtiraz ettiği şeye bile o kadar tatlı anlatırdı ki ısrar bizden irak olurdu: Ona “tamam” derdik. Alem adamdı vesselam... İlk defa da olsa gördüğünü ve duyduğunu, unuttuğunu ne gördüm ne de duydum. Bu hafıza onu hep özel kılmıştır. Şiirleri, anıları, hikayeleri için onu farklı kılan en önemli yeteneklerinden birisi, bu yanı olmuştur.

Çantasında hep taşıdığı Avrasya haritası onun için çok özeldi. Konu, o taraflara geldiğinde, o harita itina ile açılır ve tek tek analizler yapar; kendisini hem merak hem ilgi ile dinletirdi. Tanışmamız da böyle olmuştu. Üniversiteye başladıktan kısa bir süre sonra “**Türk Dünyasındaki Gelişmeler**” konusunda bir konferans verdi. Bakış açısı o günler için oldukça cüretkardı. Rusya krizden yeni çıkmış ama o bu konuyu “Rusya ve Türkiye’ye eninde sonunda birbirine muhtaç olacak” diye bağlamıştı. “Rusya sadece bütün enerji kontratları kendinde olsun istiyor” demişti. Çatışmacı değildi, ancak hukuki çerçevede “su akar çatlağını bulur” derdi. Türki Cumhuriyetlerin yönetici elitleri ile halk arasındaki düşünce farklılığının ayırıcısı idi. Bir gün mutlaka ama mutlaka bu ülkelerin, bu akrabaların ve bu “büyük Türk milletinin bir araya geleceğine” dair inancı tamdı.

Şimdi her ikisi de rahmete giden, iki sevdalı yüreğin her ikisinin de içinde, “Büyük ve müebbed bir ülke olan “Turan” vardı. Bu anlamda romantiklerdi. Öncelikle her ikisi de Azerbaycan sevdalısı idi. Geybulla Hoca’nın “**Elçibey**”e yakın olması, onunla teşrik-i mesaide bulunması, sanki muhalif kanatta imiş gibi algılanmasına yol açtı. Bu yüzden olsa gerektir ki itilafların merkezinde yer almak istememişti. Rektörlük, bakan danışmanlığı gibi üst düzey görevlerde bulunarak hizmet ettiği, üstelik çok sevdiği ülkesini bırakmış ve Türkiye’ye gelmişti. Ama hep gözü kulağı can Azerbaycan’da idi. Bilgisayarında mütemadiyen, ya Rusya ya da Azerbaycan haber siteleri açık olurdu. Burnunun ucuna kadar indirdiği gözlüğü ile bu sitelerdeki haber ve yorumları büyük bir titizlikle incelerdi. Hocanın en büyük sermayesi hafızası idi. Sınırlı olarak kaydettiği notları olmakla beraber, önemli bir miktarını hafızasında tuttuğuna eminim. Latin harflerini yavaş kullanmakla birlikte, matbaa dizilimini andıran yazısı ve imzası onun farkını hissettirirdi. Onun ifadeleriyle “Geçit Ekonomileri, Enerji -TRACECA, Orta Asya’da Devlet Yanışmaları” ile ilgili yaptığımız çalışmalar ve yarım kalanlar mütemadiyen, hep onun hafızasından sızıp gelen konu ve değerlendirmelerdi.

Geybulla Hoca’nın kendince bir çekim alanı vardı. İdari görev kabul etmemekle birlikte, (İktisat Bölüm Başkanlığını ise nasıl emrivaki yaparak yüklediğimizi ben biliyorum.) öğrenci ile teması seven, konu anlatmayı seven ve mevzuları enikonu tartıştıran bir “**hoca**” idi. “Sohbet, sohbeti açar” derdi. Konuşur ve konuştururdu. Bundan faydalanmalıydık. Biz de Maliye Bölümü olarak “Türkiye – AB İlişkileri” dersinin bir benzeri olarak, “Türkiye – Orta Asya ve Kafkasya İlişkileri” adıyla bir ders koyduk. Amacımız, hem öğrencilerimizin

bu coğrafyadaki gelişmelere ilgisini çekmek; hem de hocanın tarihi ve sosyal anlamda görgüsü ve birikiminden yararlanmaktı. Öyle de oldu. Hoca bu dersleri vefatına kadar verdi. Çok öğrenci yetiştirdi. Çok da olumlu geri dönüşler almamıza sebep oldu. Bu sayede bölümümüzün fahri üyesi gibi her zaman bizimle beraberdi. Her kutlamanın ağır konuyu olarak yanımızda yer almış, bizi onurlandırmıştı.

Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi, Bakü İşletme Fakültesi'nin ev sahipliğinde gerçekleştirilen bir sempozyum için, 2003'te Bakü'de kendisine "konak" olmuştum. Naif, nazik bir ev sahibi idi. O seyahatte, Azerbaycan hududundan girince Geybulla Muallim'in kim olduğunu daha iyi anladım. O, gerçekten "çevresi, çapının çok fevkinde" olan bir yol arkadaşıydı. Tam bir fenomendi. İlişkileri, birlikte katıldığımız toplantıları ve Bakü'deki itibarı ile ülkesinden ayrılmış, hiç de beş sene olmuş birisi gibi değildi. Bugün "haydi iş başına" deseler, her an hazır gibiydi. Ankara, Moskova ve Türki Cumhuriyetler ilgisi ve bilgisi, onu bu defa Türkiye'de, dönemin başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Türki Cumhuriyetler konusunda danışmanı olmasına sebep olmuştu. Uzun yıllar bu görevini sürdürdü. Bir sır katibi gibi çalıştı.

Pek çok gezide sayın başbakan ile birlikte olmuşlardı. Onunla teması da rahmete gidene kadar devam etmişti. Bu döneme ait, aslında Geybulla hoca ile ilgili internetteki tek bilgi, Moskova'da Ramstore açılışı sebebiyle verilen gala yemeğindeki hoş muhabbetidir. Hürriyet Gazetesi'nden Vahap Munyar'ın da ustalıkla köşesine taşıdığı ve bize de hiç yabancı gelmeyen bu sohbet, hocanın kendince ince bir dokunuşta bulunduğu, "üzüm suyunu bekletip de içtiği" ile ilgili tatlı ifadeleri yer almaktadır.

Geybulla Hoca, bir yanı mühendislik olması sebebiyledir ki bir proje adamıydı. Avrasya Dayanışma Vakfı Başkanlığını yürütürken dahi pek çok önemli organizasyonda yer almıştır. Azerbaycan-Türkiye İşadamları Birliği ve Türk Dünyası Belediyeler Birliği organizasyonları tam da düşündüğü gibi taraflara, bir "Geçit Ekonomisi" imkanları sağlayacaktı. TİKA üzerinden bunun daha etkin olabileceğini düşünen Geybulla Hoca'nın bunu gerçekleştirebilecek son bir hayali, TİKA başkanlığı idi. Bu şekilde hayalleri ve idealleri ile gerçekliğin köprüsünü kuracaktı. Konuya ilişkin çalışma dosyasını sayın Başbakan, Recep Tayyip Erdoğan'a ilettiğini biliyorum. Onun büyük bir heyecanla ama tatlı tatlı anlattığı bütün planlarından sonra sağ elinin işaret parmağını yukarı kaldırıp "Tanrı isterse!" demesi meşhurdur. Burada da öyle oldu. Konuyu bu şekilde bağlamıştı. Ancak şairin dediği gibi "zaman kısa, yol uzun ve o yorgundu." Sağlık sorunları onu kendine bırakmıyordu. Gerek zorunlu sağlık sorunları, gerekse uzun dinlenmeler ve uyguladığı kürler tedavi gerektiren durumlar önünü kesti. Faydalı olabileceği bir alanda, yararlı hizmetler sunabileceği vasat oluşmadı.

Diploma denkliklerini sağlayıp, vatandaşlığı aldıktan ve profesör olarak atandıktan sonra artık geriye emeklilik kalmıştı. "İki sene var – yok" diyordu. Durur muydu, emekli olur muydu emin değilim. Ancak sık sık dile getirdiği gibi "içim kıpır kıpır; heyecanım, aşkım şevkim had safhada; ama şu aynada bana bakan adamı tanımıyorum" derdi. Hayalleri idealleri onu bırakmayacaktı biliyorum, "Devam" diyecekti.

Onun bir ABD Başkanı B. H. Obama anısı vardır ki neşe ile dinlediğimiz bir hatıradır: Hoca Azerbaycan'da bakanlıkta görevliyken; Obama, Harvard Law Review editörü olarak, Azerbaycan'ı ziyaret eder. Geybulla Hoca karşılar Obama'yı, alaka gösterir. Özeti şöyle onun kendi tarzıyla: "Ben koskoca bir devletin Bakan danışmanıyım, o ise "heç bi kim."

Şu Tanrının işine bak ki "şimdi o Amerikan başkanı, ben ise heç bi kim" demişti.

Önce bağışıklık sistemi hocaya engel oldu. Uzun süren üşüme nöbetleri ve "yöksürük"... Sonra Ankara'da yine uzunca devam eden tedavi ve kontroller... Tahliller yapılıyor ancak netice alınmıyordu. Vücut direnci iyiden düşünce GATA'da yoğun bakıma kaldırıldığını

öğrendim. Ziyaretimizde iyiydi ama vücudu kan yapamaz olmuştu. Kan veriliyordu... Morali yerindeydi. Resmini çekip dostlarımızla paylaşıp, "O şimdi iyi." diye haber bile vermişim aslında. Konuştuk yine ümitlendim "döner gelir" diye. Trafik kazası sonrası dediği gibi "Ben dünyayı değiştirmişim, gitmişim öbür dünyaya. Zebaniler beni geri çevirdi: Sen neden geldin buraya?" dediler; "ben de dönüp geldim" demişti. Ancak yorgun bedeni tedaviye cevap vermez olmuştu, çok dayanamadı, vefat haberini aldık: Dünyasını değiştirmişti.

Geybulla hocanın sağlık sorunlarının arttığı günlerde bir Afrika atasözünü söylemişim ona: "*Afrika'da bir bilgenin ölümü bir kütüphanenin yanmasıdır*" derlermiş, "ben senden korktum. yazmıyorsun da" demiştim. Bazı şeyler benle gidecek ama "yazacağım elbette" demeyi de ihmal etmemişti.

Nitekim "bir kütüphane daha yandı..."

Rahmetle, özlemlerle anıyoruz. Mekanı Cennet olsun.

Prof. Dr. İbrahim Attila ACAR